

Výkladové poznámky k biblickým veršom z úlohy č. 12

Túžba všetkých národov

Nedeľa: Následky hriechu

(Iz 59,1.2 SEkP) ¹*Pozri, ruka Hospodina nie je taká krátka, aby nemohla zachraňovať, a jeho ucho nie je také nedoslýchavé, žeby nepočulo. ²Sú to vaše viny, čo sa stali prekážkou medzi vami a vašim Bohom, a vaše hriechy zakryli jeho tvár pred vami, takže nepočujete.*

Tieto dva verše odpovedajú na popis predchádzajúcej situácie (kapitola 58), kedy sa ľudia postia, vykazujú všetky vonkajšie prejavy zbožnosti, ale Boh predsa len nereaguje. "Nikto nemôže za neefektívne náboženské praktiky obviňovať Boha za jeho nedostatočnú pozornosť."¹ V Iz 58,3 zaznieva otázka: "Prečo sa postíme, keď to nevidíš? Koríme sa a nevnímaš to." Výraz "Hospodinova ruka" je antropomorfizmus a poukazuje na Božiu moc. To, že Hospodin neodpovedá na náboženské formy, neznamená, že by bol bezmocný. To, že sa človeku zdá, že Boh nepočuje, neznamená, že je nedoslýchavý, tzn. že by o nás Boh nevedel.

Druhý verš dáva odpoveď, prečo je tomu tak, že Boha nepočujeme a mnohokrát vôbec nevnímame, že by na naše prosby reagoval. "Abrahámovu fyzické pokolenie doposiaľ nezažilo Hospodinovo vyslobodenie, pretože skrze svoje viny vystavalo medzi sebou a Bohom hradbu. Táto univerzálna pravda platí pre všetkých - hriech oddeľuje človeka od Boha."² Problém je s človekom - nie s Bohom. "Skrývanie tváre z Božej strany sa často používa na opis Božej neochoty, stretnúť sa s jeho ľudom, alebo vypočuť ich modlitby v konkrétnom čase."³

Pondelok: Zlyhanie a odpustenie

(Iz 59,3-9.20.21 SEkP) ³*lebo vaše dlane sú poškrvené krvou, vaše prsty vinou, vaše pery hovoria lož a váš jazyk premieľa zvrátenosti. ⁴Niet toho, kto by predvolával na súd podľa práva a súdil poctivo. Spoliehajú sa na ničomnosť a hovoria nezmysly, počnú zlobu a rodia skazu. ⁵Liahnu vreteničie vajička a snujú pavučiny, kto je z ich vajíčok, zomrie a z prasknutého sa vykľuje vretenica. ⁶Z ich pavučín nebude šat, nezakryjú sa tým, čo utkali. Ich výtvor je dielo záhuby, v ich dlaniach je skutok násilia. ⁷Ich nohy bežia za zlom, náhlia sa preliať nevinnú krv. Ich myšlienky sú myšlienky skazy, pustošenie a ničenie je na ich cestách. ⁸Nepoznajú cestu pokoja, niet práva v ich napredovaní. Svoje chodníky si pokrivil, kto po nich kráča, nepozná pokoj. ⁹Preto je ďaleko od nás právo a spravodlivosť nás nedostihne, očakávame svetlo, a hľa, tma, čakáme na žiaru, no putujeme v temnote. ... ²⁰K Sionu príde ako vykupiteľ, kvôli tým, čo sa v Jákovovi odvrátili od hriechu - znie výrok Hospodina. ²¹Čo sa mňa týka, toto je moja zmluva s nimi - hovorí Hospodin. Môj duch,*

¹ WATTS, J. D. W. Word Biblical Commentary: *Isaiah 34-66*. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition). 720 s. ISBN 978-0-310-58852-8. str. 528.

² MACARTHUR, John. *Starý zákon: komentár verš po verši*. Kroměříž: Didasko, 2015. ISBN 978-80-87587-17-1. str. 889.

³ WATTS, J. D. W. Word Biblical Commentary: *Isaiah 34-66*. str. 528.

ktorý je nad tebou, a moje slová, čo som ti vložil do úst, nezmiznú z tvojich úst ani z úst tvojich potomkov, ani z úst potomkov tvojho potomstva - odteraz až naveky - hovorí Hospodin.

Verše 3-9 sú veľmi smutnou, avšak pravdivou charakteristikou, nie len poexilného Izraela, ale aj človeka ako takého. Ak sa človek rozhodne získať spravodlivosť svojimi vlastnými skutkami zbožnosti, potom spadá do tejto charakteristiky.

v. 3: Tretí verš v sebe zhrňuje nasledujúce verše, ktoré tento verš len rozvíjajú. Hovorí sa tu o dlaniach a prstoch, o perách a jazyku. To znamená o skutkoch a slovách. Naše dlane, prsty, pery a jazyk sú *negóalú* "poškvrnené (krvou)"⁴. Násilné trestné činy sa spájajú s pojmom "dlane a prsty", avšak spôsob reči sa na násilí podieľa. Pery, hovoria lož a jazyk zvrátenosti. Zvrátenosť je niečo, čo je prevrátené. Keď sú zločinci obhajovaní a chránení a naopak ich obeť sú prenasledované, alebo aj ignorované.

vv. 4-6: Vyslovene sa tu hovorí o nepoctivých súdoch. Všetky výsledky ľudského konania sú toxické. Tieto verše sú v obrovskom kontraste s tým, ako Izaiáš popisuje Hospodinovho služobníka, ktorý nemá prevrátený jazyk, ale naopak má "jazyk učeníkov" (Iz 50,4). Pôsobenie Hospodinovho služobníka je posilnenie slabých a je požehnaním pre svoje okolie. Naopak ľud, ktorý popisuje Iz 59 je pre svoje okolie toxický. Jeho ovocím sú pavučiny a vretenice. Piaty verš je "metaforou porovnávajúcou ľudí s hadmi a pavúkmi, ktoré liahnu jedovatú znášku. ... Jed hriechu a násilia ničí každého, kto s tým má niečo spoločné."⁵

vv. 7-8: Ich konanie aj myslenie je ustavične zlé. Pripomína to stav ľudstva pred potopou (vid' Gn 6,5.11-12). BENEŠ výpoveď týchto veršov prepája s Rim 3,15-17:

Pavol vykladá, v čom ona nespravodlivosť spočíva. Izaiášom (prorockým slovom) sa pokúša vysvetliť, postihnúť súčasný stav spoločnosti - jej diagnózu. Tá znie: Človek tiahne ku zlému. Je zlu veľmi blízko, ľahko ku zlu smeruje, zlu podlieha a iným ľuďom ubližuje. Naše dielo a naše jednanie, náš stav a naše smerovanie ohrozuje našich bližných. Akoby v nás bolo niečo narušené - naše myslenie je poškodené ("zamýšľajú samé neprávosti"). A navyše ani sami nemáme v sebe pokoj. [...] Ani my nemôžeme svoj stav zamlčovať, nahovárať sami sebe niečo iné, nemôžeme sa nad iných vyťahovať ani nikoho poučať. Náš stav (nie iba stav sveta okolo nás) je tristný (žalostný). A to je potrebné si pripomínať, aby sme vedeli, že stále máme z čoho činiť pokánie. [...] Izaiáš konštatuje úbohý stav Božieho ľudu, jeho poškodenie a deštrukciu zlom.⁶

v. 9: Výsledkom tohto celého je život v tme a čakanie na svetlo. "Čakanie je legitímne náboženské cvičenie, ktoré je niekedy frustrujúce. Niekedy chýba úplne. Čakať na svetlo bez

⁴ PÍPAL, Blahoslav. *Hebrejsko-český slovník ke Starému zákonu*. 4. vyd. Praha: Kalich, 2006. 188 s. ISBN 80-7017-029-8. str. 31.

⁵ WATTS, J. D. W. *Word Biblical Commentary: Isaiah 34-66*. str. 528.

⁶ BENEŠ, Jiří. *Ozvěny Izaiášova volání: Slova Izaiášova proroctví pro každodenní zamyšlení*. Praha: Návrat domů, 2012. 431 s. ISBN 978-80-7255-280-1. str. 340-341.

toho, aby sme s násilím niečo robili, je beznádejné."⁷ Koniec 59. kapitoly však ukazuje nádejnú cestu.

v. 20: Najsilnejšou myšlienkou tohto verša je krátka úvodná veta: "A prišiel k Sionu Vykupiteľ!" Preložil som to minulým časom, pretože sa jedná o dokonavý dej, avšak je možné sa na to pozerat' aj ako na aktuálnu udalosť "prichádza", alebo ako na zaslúbenie "príde". Dokonavosť deja nám možno má dať iba istotu, že s príchodom vykupiteľa sme si mohli rátať. Pre poexilných Židov bol týmto vykupiteľom perzský kráľ Kýros, pre Židov v prvom storočí to bola aktuálna Ježišova prítomnosť a pre nás dnes to je zaslúbenie o Kristovom návrate.

Ježiš hovorí o príchode vykupiteľa neosobne ako o príchode Syna človeka (Mt 24,30; L 9,26), akoby sa ho to netýkalo, ako by hovoril ešte o niekom inom. Naznačuje tým snáď, že definitívny príchod Mesiáša je ešte len pred nami. Ešte máme čakať. V tomto zmysle máme v Žd 10,37 uistenie, že Izaiášove slová po Ježišovom narodení nestratili svoju váhu. Neprestali platiť. Platia ďalej, ale v inom horizonte. Mesiášov príchod sa oproti dobe Izaiášovej výrazne priblížil. ... V Novom zákone nikde nie je Iz 59,20 spájaný s narodením Ježiša, ale je ponechaný vo svojom pôvodnom význame, aj keď v posunutej polohe ako predpoveď Ježišovho návratu, jeho druhého príchodu. ... Budúcnostný rozmer Izaiášovej výpovede sa tak v Novom zákone nielen nestráca a nemení, ale je ešte podčiarknutý. Dôraz je položený na očakávanie príchodu.⁸

v. 21: Toto zaslúbenie sa skutočne krásne naplnilo na Židovskom národe, ktorého ani hrôzy Holokaustu a stáročí kresťanského antisemitizmu neodradili od Božieho slova. "Pretože je Božia nová zmluva s Izraelom večná (55,3; porov. Jr 31,31-34), má byť Boží Duch a jeho slová neustále predmetom ich záujmu."⁹

Iz 59,21 formuluje obsah Hospodinovej zmluvy. Je ním trvalá prítomnosť Hospodinovho ducha a slova v Božom ľude. Nie Hospodinovho slova na papieri, ale živého Božieho slova, a to priamo v ich ústach (nie slova prichádzajúceho zvonku). Súčasne je podľa Izaiáša obsahom zmluvy aj zaslúbenie, že to tak bude v každej nasledujúcej generácii až naveky, teda trvalo. ... Hospodin prisľubuje svojmu ľudu zmluvu, ktorá spočíva vo večnom pretrvávaní Ducha svätého na Božom ľude a slov Hospodinových v ústach tých, ktorí k Božiemu ľudu patria. Tieto Hospodinove výroky nachádzajú v Novom zákone pomerne širokú odozvu. Ako vo výrokoch o novom jazyku a o hovorení jazykmi, tak v slovách o Hospodinovom služobníkovi (Ježišovi), na ktorého je vložený Boží Duch (Mt 12,18). ... Spočívanie Ducha je teda na jednej strane dokladom zmluvy s Hospodinom, na strane druhej nás spája s Kristom a súvisí s utrpením pre Krista. To by mohlo znamenať, že rubom zmluvy s Hospodinom je v tomto svete utrpenie pre Krista.¹⁰

⁷ WATTS, J. D. W. Word Biblical Commentary: *Isaiah 34-66*. str. 528.

⁸ BENEŠ, Jiří. Ozvěny Izaiášova volání: *Slova Izaiášova proroctví pro každodenní zamyšlení*. str. 346-347.

⁹ MACARTHUR, John. Starý zákon: *komentář verš po verši*. str. 890.

¹⁰ BENEŠ, Jiří. Ozvěny Izaiášova volání: *Slova Izaiášova proroctví pro každodenní zamyšlení*. str. 352-354.

Utorok: Veľká úloha

(Iz 60,1-3 SEkP) ¹*Vstaň, zasviet', lebo prichádza tvoje svetlo a Hospodinova sláva vychádza nad tebou.* ²*Lebo hľa, tma bude pokrývať zem a temnota národy, ale nad tebou vyjde Hospodin a jeho sláva sa zjaví nad tebou.* ³*Národy prídu k tvojmu svetlu a králi k tvojej vychádzajúcej žiare.*

Potom, ako je v Iz 59,20 ohlásený príchod Vykupiteľa, 60. kapitola pokračuje slávnym obrazom Jeruzalema. "Kapitoly 60 a 61 vítajú dokončenie opätovného vybudovania a obnovy Jeruzalema."¹¹ Avšak pod pojmom Jeruzalem je potrebné chápať niečo viac, ako Judské staroveké mesto. Jeruzalem je akýmsi kódovým označením pre Boží ľud. Boží ľud je oslovený, aby vstal a zasvietil. Svetlo, ktorým má svietiť, však nepatrí Božiemu ľudu, toto svetlo je len odrazom Hospodinovej slávy.

Sláva je v hebrejčine odvodená od slovesa byť ťažký, byť vážny. Sláva Hospodinova je teda to, čo činí Boha závažným, čo mu dáva známosť a váhu, čím je vážený a významný, čím budí úctu - akási jeho česť. Sláva je teda Hospodinova jedinečná (Iz 48,11), posvätná a tajomná, až neznesiteľná prítomnosť (Boh žiari). Je spojená s Božím menom (Boh, svetlo a sláva sú tu synonymá). [...] Jeruzalem sám sa Božou slávou rozžiari. Je teda nie len nasvietený, presvietený a prežiarovaný, ale dokonca rozžiarený, tj. prestúpený svetlom tak, že sám Božou slávou svieti.¹²

Žiara Hospodinovej slávy je niečo, čo priťahuje národy. Ak ľud žiari Hospodinovou slávou, potom to znamená, že je v Hospodinovej blízkosti. Podobne, ako Mojžišovi žiarila tvár vždy, keď prichádzal od Hospodina (viď Ex 34,29-35).

Streda: "Milostivý rok Hospodinov"

Štvrtok: "Deň pomsty nášho Boha"

(Iz 61,1.2 SEkP) ¹*Duch Pána, Hospodina, je nado mnou, lebo ma Hospodin pomazal, poslal ma hlásať radostnú zvesť chudobným, obviazať rany tým, čo majú skrúšené srdce, zvestovať slobodu zajatcom a väzneným prepustenie,* ²*ohlásiť rok Hospodinovej priazne, deň pomsty nášho Boha na potešenie všetkým zarmúteným.*

v. 1: Duch Hospodinov je tu daný do zrejmej súvislosti s aktom pomazania. Duch Hospodinov je ten, ktorý zmocňuje pomazaného k vykonaniu konkrétnej úlohy, ktorou bol pomazaný Hospodinom poverený. V Starom zákone boli do svojej funkcie pomazávaní králi a veľkňazi. Akousi výnimkou je pomazanie proroka Elišu, ako Eliášovho nástupcu (1Krl' 19,16). Každopádne, slovo "pomazaný" by sme mali považovať za "obrazné uvedenie do prevádzky pre konkrétnu úlohu. Celý tento odsek je zameraný na úlohy."¹³ Úlohou pomazaného je predovšetkým hlásať radostnú zvesť. Hlásanie tejto zvesti sa však prejavuje

¹¹ WATTS, J. D. W. Word Biblical Commentary: *Isaiah 34-66*. str. 546.

¹² BENEŠ, Jiří. Ozvěny Iziášova volání: *Slova Iziášova prorockví pro každodenní zamyšlení*. str. 356-357.

¹³ WATTS, J. D. W. Word Biblical Commentary: *Isaiah 34-66*. str. 560.

konkrétnymi skutkami milosrdenstva. V Lukášovom evanjeliu (Lk 4,18-19) tento Izaiášov text vzťahol Ježiš na seba a charakterizoval tak svoje pôsobenie.

Izaiáš vyhlasuje **Mesiášov program** a Ježiš, ktorý vystupuje z ústrania, ho preberá - Izaiášom vyhlasuje svoj program. Na počiatku svojho verejného pôsobenia sa Ježiš týmto výrokom predstavil. Inými slovami: Ježiš tu ohlasuje, čo bude robiť, a Lukáš to záznamom v evanjeliu potvrdzuje a dosvedčuje. [...] Mesiáš prichádza pomáhať a je k tejto úlohe poslaný a zmocnený Duchom Hospodinovým. [...] Ježiš dodal k Izaiášovi len jednu vetu: "Dnes sa naplnilo toto Písmo, ktoré ste práve počuli." Povedal tým: Izaiášov výrok sa naplnil tým, že ho počujete, vnímate. Izaiášove slová sa netýkajú minulosti ani budúcnosti, ale prítomnosti (**dnes**). Práve teraz sa deje to, o čom Izaiáš hovorí. Tak je potrebné rozumieť Starému zákonu. Ježiš nás učí, že **slová Starého zákona** platia pre dnešok a sú živé a silné. [...] Ježiš totiž to, čo Izaiáš prehlásil, vzťahol na seba. Hovoríme, že sa s Izaiášovými slovami identifikoval, **stotožnil**. A to tak silno, že z Ježišovho čítania Izaiáša už nebolo zreteľné, či Ježiš číta Izaiáša, alebo už hovorí sám za seba.¹⁴

Ježiš ukázal, že hlásanie evanjelia je spojené s úplnou poslušnosťou voči nebeskému Otcovi. Ježiš hlásal evanjelium nielen slovami, ale celým svojim životom. Izaiáš charakterizuje adresátov radostnej zvesti slovom "chudobní". Hebrejské slovo anav, prekladáme ako "pokorný, nenáročný, ponížený, skromný"¹⁵. Výraz chudobný sa k nám dostal vďaka gréckemu prekladu SZ, tzv. Septuaginty (LXX). "Grécke slovo PTOCHOI (chudobní) sa však podobne ako grécke PRAEIS (tichí) povie hebrejsky ANAVÍM"¹⁶ (pokorní, skromní). To nás samozrejme privádza k blahoslavenstvám (Mt 5,3-12), kde Ježiš hovorí práve o takýchto ľuďoch. Slovo "chudobní" alebo "pokorní", týchto blahoslavených ľudí zhrňuje do jednej skupiny. Im je zvestovaná radostná zvesť. WATTS poukazuje na historický kontext Izaiáša, ktorý situuje do raného poexilného obdobia, kedy skutočne návratilci z Babylona boli často chudobní a zubožení.¹⁷

Výraz "skrúšeni" je však príliš jemný na to, čo sa v hebrejčine o srdci skutočne vypovedá. Ide o ľudí, ktorí majú srdce zlomené, doslova roztrieskané, úplne rozbité a zničené. Je to výraz pre neuhastiteľnú sklúčenosť a obrovské vnútorné zovretie. To pociťujú ľudia, ktorí sú na konci svojich síl, úplne vyčerpaní a ponechaní napospas svojmu zúfalstvu. Sú v stave, v ktorom možno len plakať. Práve k tým je Izaiáš poslaný a práve im Ježiš zvestuje zaslúbenie. To sú totiž tí, ktorí s Ježišom pobývali (Mk 16,10), ktorí sa zdržiavali v jeho blízkosti, ktorí mu boli najbližšie.¹⁸

v. 2: Týmto ľudom je vyhlásený "rok Hospodinovej priazne", doslova "rok Hospodinovho zaslúbenia" alebo "oblúbený Hospodinov rok". Tento termín určite naráža na dve ustanovenia Tóry: (1) rok sobotného odpočinku (Lv 25,1-7) a (2) jubilejný rok (Lv 25,8-22). Jubilejný rok sa počítal nasledovne: 7x7 rokov sobotného odpočinku je 49 rokov a 50. rok bol jubilejný, kedy otroci dostávali slobodu a pôda sa vracala pôvodným majiteľom,

¹⁴ BENEŠ, Jiří. Ozvěny Izaiášova volání: *Slova Izaiášova prorockví pro každodenní zamyšlení*. str. 366-368.

¹⁵ PÍPAL, Blahoslav. *Hebrejsko-český slovník ke Starému zákonu*. str. 122

¹⁶ BENEŠ, Jiří. Ozvěny Izaiášova volání: *Slova Izaiášova prorockví pro každodenní zamyšlení*. str. 371.

¹⁷ vid' WATTS, J. D. W. *Word Biblical Commentary: Issaiah 34-66*. str. 560-561.

¹⁸ BENEŠ, Jiří. Ozvěny Izaiášova volání: *Slova Izaiášova prorockví pro každodenní zamyšlení*. str. 372.

podľa dedičstva. Neskôr sa prepúšťanie otrokov nemalo praktikovať len každý 50. rok, ale každý rok sobotného odpočinku (tzn. každý siedmy rok - vid' Ex 21,2; Dt 15,12-18). Poslanie Mesiáša (Pomazaného) má čo dočinenie s prepúšťaním otrokov na slobodu. Ježiš prišiel, aby ľudí vykúpil z otroctva hriechu. "Tu Ježiš prestal v synagóge čítať (L 4,19), čím chcel naznačiť, že zvyšok kapitoly (vv. 2b-11) hľadia na druhý Kristov príchod."¹⁹ Potom totiž nasleduje Izaiášov výrok o "dni pomsty". Súčasťou radostnej správy o vykúpení chudobných, tichých a skrúsených srdcom, je aj správa o potrestaní tých, ktorí túto ohrozenú skupinu utláčali. Deň pomsty, alebo ako je v iných častiach Písma "deň Hospodinov" (vid' napr. knihu Joel), je úzko spätý s "rokom Hospodinovej priazne". Prvý a druhý Kristov príchod spolu neoddeliteľne súvisia a až vzkriesením z mŕtvych pri druhom Ježišovom príchode, bude záchrana veriacich dovŕšená.

Použité zdroje a literatúra

BENEŠ, Jiří. Ozvěny Izaiášova volání: *Slova Izaiášova proroctví pro každodenní zamyšlení*. Praha: Návrat domů, 2012. 431 s. ISBN 978-80-7255-280-1.

Biblia Hebraica Stuttgartensia. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 1997. ISBN 978-3-438-05222-3.

Biblia: Slovenský ekumenický preklad. 5. Vyd. (3. opravené vyd.) Banská Bystrica: Slovenská biblická spoločnosť, 2015. ISBN 978-80-85486-97-1.

MACARTHUR, John. *Starý zákon: komentár verš po verši*. Kroměříž: Didasko, 2015. ISBN 978-80-87587-17-1.

PÍPAL, Blahoslav. *Hebrejsko-český slovník ke Starému zákonu*. 4. vyd. Praha: Kalich, 2006. 188 s. ISBN 80-7017-029-8.

WATTS, J. D. W. *Word Biblical Commentary: Isaiah 34-66*. vol. 25. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition). 720 s. ISBN 978-0-310-58852-8.

---

¹⁹ MACARTHUR, John. *Starý zákon: komentár verš po verši*. str. 893.